Pole Kosovo.

Historický román z doby od P. 1389. Napsal [illegible].

III.

S přímým pohledem přistoupil Obilič ke Brankovičí: "Car mluvil pravdu," pravil, pravici mu podávaje, "a my se ani míchat nemáli do sporu tvého svého; již však se stalo, a lítati bylo přímně, jinak zas bude tobě přáti. Bůh nás ochraňuj, abychom my opět proti sobě stáli. Pohlédni tam na vlaštovčího nepřítele, spomeň si na Boha a na vlast, podej mi ruku, Brankoviči!" dotíral, "buďme opět bratři!"

"Už žertuj vždy sobě zahrnuje!" hořilí Kazančič, netrpělivě s jedné nohy na druhou přešlapuje.

Brankovič se zachvěl a podal Obiličovi ruku s odvráceným obličejem; sotva však se dotekl prstů Obiličových, škubnul rukou zpět, jakoby žhavého uhlí se byl dotknul.

Zarazen hledí naň Obilič, a již se opět rumenila tvář jeho posnovu vypuknuvší nevolí; car ale i knížata, jakož i družina jejich viděnce, že se ruce jejich setkaly, tleskali pochvalu, provolávajíce slávu oběma vojvodám, a Obilič slyše to, pohodil hlavou, a navzdálenu více na Brankoviče, ubíral se volným krokem k družině své, s jásotem ho volající. —

Kvasně odešel Brankovič s kolbiště, a nepostavil se v čelo čeledi své, jako Obilič, ale skryl se uprostřed ní před zraky diváků.

Hlasatel carský vjel nyní na kolbiště, a pronášel vůli carovu, aby dle dávného obyčeje oba soubojovníci i s družinou jejich u hostiny carské při poháru ztvrdili přátelství na kolbišti po boji obnovené.

Za nedlouho proměnilo se kolbiště v prostoru hodovní. Car s knížaty sedí na konci tabule, k východu tváří obrácen, po obou stranách dlouhé a široké tabule sedí bohatýrstvo, oba vojvodové proti sobě, pak družina jejich smíšena s družinou carskou a knížat, každý dle hodnosti své.

Opodál stojí pěvcové, ladí gusle své, a při průvodu jejich zpívají o slávě Dušana, velikého cara, a jiných rekův srbských. Časem se vzchopí některý z bohatýrstva, přimísí se v řady pěvců, naladí gusle, a zpívá buď o lásce neb opěvá některého bohatýra, jehož kosti již dávno zprachnivěly, ale jehož jmeno potud žije v národě; jiný zas velebí vlast svou, svatou Serbii, jak silné reky ona rodí v postrach nepřátel a ku věčné slávě jmena srbského. Hlasitou pochvalu vzdávají besedníci pěvcům, jenž dovedli poutati pozornost jejich zpěvem svým, i jde jmeno jejich od úst k ústům, jako jmeno bohatýrů, vítězů v boji neb na kolbišti.

Rozjařují se mysle a srdce besedníků vínem a zpěvem, sbližují se duše jejich, i připijejí sobě v radostném hlaholu na zítřejší vítězství křiže; jen Brankovič sedí nepohnutě, zádumčivě před sebe hledě, nedotýká se ani nápoje ani jídla, a kolik zavznělo písní o slávě bohatýrů obětovavších se za víru a národ, tolik žíhadel vbodeno bylo v srdce jeho. Slunce se klonilo již k západu.

Car Lazar, pohleděv na západ i na východ, zvolal: "Dnes se zhlížíš v tvářích radostných, a napájíš se vínem z pohárů přetýkajícím, ty slunce boží! zítra se zhlížeti budeš v tvářích smrtí zsinalých, a napájeti se budeš krví!" — Pohleděv na besedníky pravil:

"Radostně se končí den dnešní, tím radostněji, že smířeni jsou vojvodové a zachováni mi zetové oba — Oba?!" zašeptal pro sebe, bolestně na Obiliče pohledna.

Kázal si naplniti pohár až po kraj, pozdvihna jej vzhůru zvolal: "Až po dnes mě nebe milovalo, neb málo kterému z předků mých na stolci carském přáno bylo, shromážditi tolik bohatýrstva, proslulého činy i rodem, jako já tuto před sebou zřím, že nesnadno mi připíti za vděk některému jen z nich. Mám-li voliti dle důstojnosti a slávy rodu, připíjím tobě, Vuku Brankoviči; volím-li dle slávy jmena a činů, připíjím tobě, Miloši Obiliči; volím-li dle chrabrosti v bojích a sedáních, připíjím tobě, Ivane Kazančiči, a chci-li vyznamenati krásu mužskou spojenou se slávou bohatýrskou, tuť tobě připíjím, Milane Topličanine; ale přece tak jisto, jako že sítra má zradit, připíjím tobě, Miloši Obiliči!"

Všeobecný ňáz panuje po slovech těchto mezi besedníky, všech zraky jsou obrácený na Obiliče, kterýž, pokojně se sedadla svého povstana, k caru přistoupí, koleno své před ním skloní, a pohár od něho přijmuv, jej nad hlavou povznese.

"Děkuji ti, care, jasný hostiteli!" praví, "lze mluvil střízlivý se mnou, jako to činil povždy. Piju tedy víno tvé na slávu tvou, na slávu Srbska a víry pravoslavné. Jako ze Balkán se nepohne se skladů svých, tak jisto smrt sítra pro tebe!" Nahnuv pohár k ústům, vypil až do kapky.

"Sláva Obiličovi!" volala družina jeho, jej obklopivše, i řádem carským a knížat křičela: "Žij šťastně, Bůh buď s tebou nyní i po věk, vojvodo!"

Lazar zakryl obličej svůj v purpur carský, nemoha snésti jasného pohledu Obiličova, jehož byl tak kvapně obviněl. Volně se ubíral Obilič s družinou svou k táboru svému, hostina byla skončena.

Tak se skončil den 14. června 1389. Noc se byla již dávno rozložila po pláni, po horách válkou; v táboře vždy ticho, lid odpočívá poslední noc před bitvou, jen tam z dáli od jihu zavzní časem ryk válečný, zazvoní meče; je to Kozarič, kterýž s lidem svým neustále na bisurmany naráží, a Srbové majíce takového strážce před sebou, spí pokojně. Po půl noci i tyto ryky utichnou, a jen čas od času opětovaně volání stráží ruší ještě ticho noční.

Před stanem Obiličovým stojí v úplné zbroji pobratimové, bohatýři Milan Topličanin a Ivan Kazančič, každý koně svého za uzdu drže. Opodál drží sluha zamilovaného koně Obiličova, toho samého, jenž jej nesl na kolbiště k vítězství nad Brankovičem. A z druhé strany stála tlupa jezdců, několik soumarů drženo bylo u prostřed ní na uzdě.

Jasně se třpytí hvězdy na obloze, a měsíc pluje, žádným mráčkem nezakalen, jasně po dráze své.

"Co asi obmýšlí?" praví Kazančič polo k sobě, polo k pobratimu.

"Pravil, že chce umříti pro cara," vece Milan, "dej pozor, že buď on osvobodí Srbsko, aneb nikdo jiný."

"Umře-li Obilič, chci umříti s ním," dí Kazančič, "nehodno po smrti takového bohatýra žíti mezi Brankovičí a podobnými potměšilci."

"Tiše, vojvoda přichází!" napomenul Milan.

Rozhrnuly se opony stanu, a Obilič vyšel, po boku jeho Vukosava v hustý závoj zahalena, za ní služky její, všechny připraveny na cestu.

Obilič velel tlupě jezdců, aby se soumary blíže popojeli. "S Bohem, Vukosavo, ženo milená," pravil neobyčejně jemným hlasem, "děkuji ti za všechnu lásku, prokázanou mi až po tuto dobu."

Vukosava se vrhla v náruč jeho. "Tedy nezměníš úmysl svůj?" zalkala.

"Nemohu, nesmím!" odvece Obilič krátce.

"Tedy se na vždy s tebou rozloučiti musím?"

"Jak Bůh chce!" dí Obilič, "rozhodná doba žádá rozhodných činů."

"Že's nechtěl věřiti výstrahám mým," vyčítá mu Vukosava, "zradil tebe, cara otce mého, i vlast svou!"

"Já den zrady jeho před zplozením jeho zaškrtím," odvece Obilič. "Ale půlnoc se již převalila přes hory, nesmím dlouho otáleti. S Bohem tedy, a jednej dle rady mé, tak aspoň připraven bude o mzdu zrady své, kdyby se mu přece zdařiti měla."

Vzchopila se Vukosava, odhrne závoj, pohlíží ve tvář Obiličovu, a pohroužíduši svou v duši jeho z oka mu zářící, po tazích obličeje jeho se chvějící.

"Sloučena je duše má s tebou na věky," pravila, a křečovitě se chvěly rty její, dmuly se ňádra její, co vlny na moři pobouřeném: "S Bohem, miláčku můj!" vyrazila ze sebe, zahalila se opět v závoj. "A dejž mi tolik síly, abych nezoufala!" zašeptala, pevným krokem přistoupila k soumaru, a pomocí služky naň se vyhoupnuvši, odjížděla odtud cestou ku Prizrenu zpět, více se ani nehlédnouc. Celá tlupa jezdců ji následovala.

Obilič stál nepohnutě, jakoby k zemi přikován, na místě, s rukama přeštíhlenýma, s okem palčivým pohlížel za odjíždějícími, a když již byli zrakům jeho zmizeli, oddechl si, jako člověk po přestálé, náramné bolesti.

"To bych byl tedy šťastně přestál," pravil k sobě, "nastává mi nyní mnohem lehší úkol — umříti," dořekl s povyjasněnou tváří.

A k mladým bohatýrům, nad celým vývojem předešlým žasnoucím, se obrátiv, těsní se: "Jste připraveni, vy sokolové mladí?"

"Ke všemu, vojvodo!" odpovídáli takměř jednohlasně.

"Tedy na koně," dí tento, "pojedeme do ležení bisurmanského."

"Ha!" zvolal Kazančič.

"Nevěříš mi, mladíku!" ptal se Obilič s nevolí.

"Vojvodo!" odpovídá tento bolestně.

"Odpusť," praví jemně Obilič, "duše má potud není upokojena. Junáci," celoví opět oba, "máte li jaké požadavky na život, odvrhněte všechno z mysli své, odpusťte nepřátelům svým, aby odpustil vám Bůh; jedeme k smrti."

"Tě jsem nikdy se nevybýval," dí Kazančič, "všem nepřátelům odpouštím, ale Bisurmany a Brankoviče proklnu posledním dechem svým!"

Milan se pohroužil v hluboké myšlénky, ovšem měl ovšem veliké požadavky na život, tiskne ruce k srdci mocně tlukoucímu: "Ztiš se, srdce, vlast volá! S Bohem, Milevo!" šeptá, pozdvihne hlavu, a jasným okem hledí opět na vojvodu.

"Brankoviče, Brankoviče!" mluví tento k sobě zamyšlen, "kdyby — — ale již je pozdě. Car to ví, a Brankovič velí lidu zrádnému!" Vzhlédne opět na jinochy, a se soucitem pohlíží z jednoho na druhého. "Ne, vy nesmíte umříti se mnou. Slibte mi, že zachováte život svůj, budeš-li možná —"

"Vojvodo!" chtěl namítati Kazančič. —

"Buď mi to slíbíte, aneb pojedu sám a sám," vskočí mu do řeči Obilič.

"Slibuji tedy, u čerta!" zlobí se Kazančič, "ač nepochopuji, co obmýšlíš!"

"Dá-li Bůh," odpoví Obilič vážně, "skolím Amurata uprostřed stráží jeho.

"Vojvodo!" zvolali oba bohatýři a v nadšení vrhli se k nohoum jeho a líbali lem roucha jeho. On položil ruce na hlavy jejich, a skláněje se k nim, líbal čela jejich; povstali a všichni tři leželi sobě v náruči, posvěcujíce se takto k dílu velikému.

"A to bych měl ještě žíti?!" volal Kazančič.

"Musíš, Ivane!" napomíná Obilič, "kdyby se přece stalo, že by Bisurmani zápasiti chtěli se silou srbskou, a jest to více než možná, jeť tam Bajazet, větší než otec jeho, a u vojště srbském je Brankovič; kdyby se to stalo, a námli souzeno, by pole Kosovo viděl poslední den slávy srbské, pak tobě, Kazančiči, ochraňuji-li život svůj, svěřuji v ochranu rodinu carskou."

"Slibují to!" zapřisahá se Kazančič.

"A mně žádný úkol nevykážeš, vojvodo?" ptal se Milan.

"Tobě, Milane!" odpoví Obilič trudně, "určen jest úkol nejtrpčí, zvítězí-li Bisurman nad národem pravoslavným."

Vsedli na koně, a tryskem jeli táborem k ležení musulmanskému.

Uprostřed táborů obou zastavil Obilič koně svého. "Jak vidím," obrátil se k Milanu, "nosíš pořád dýku Bajazetovu po boku. Prosím tě, svěř mi ji, neradbych pokálel bez potřeby zbraň křesťanskou krví Amuratovou."

Mlčky mu podal Milan dýku, i jeli dále.

Den se právě začal budíti na východě, když Amuratovi zvěstono, že vojvoda Obilič, jehož pouhé jméno za tisíce bojovníků stálo, autočiště ve stanu jeho vyhledá, a sbraň svou k nohoum padišaha složiti hotov jest.

"Allah — il — Allah!" zvolal v radostném překvapení Amurat, a kázal dasra přivésti před sebe, přikázav spolu, by se mu všechna čest prokazovala. "Musíme lítku hladit po srsti, když potřebujeme kožich její," pravil s šamšehem k synu svému Bajazetovi, s nímž se byl radil, jak zahájiti bitvu. "Nejautivější vlk se poddává, honit budem ty psy křesťanské, jako stádo ovcí, jaká to sláva!" pokrčil rameny: "kdož by si pomyslil, že Lazar uvěří slovům nepřátelským!" divil se.

"Obilič že přešel?" vrtí Bajazet nedůvěřivě hlavou, "je li tomu tak, pak je víra křesťanská slina od huby kanovní."

I vyšel za otcem svým před stan, a vskutku se blíží Obilič, a s ním oba bohatýři stráženi sultanovými. Několik kroků od sultana ještě vzdálen, skočí Obilič s koně, a blíží se sám k Amuratovi. Bajazet si nevšímá jeho, on byl zvěděl a poznal oba bohatýry, jakýs nepokoj se ho zmocňuje, i nemůže od nich odvrátiti oči. Mlčky předstoupil Obilič až před Amurata, i poklekne před ním na koleno.

"Vítej mi, roku proslavený!" osloví ho Amurat, dílem lítostí, dílem skutečnou přívětivostí, "v příchodu tvém je zástava brzkého vítězství!"

"Dejž to Bůh," praví Obilič, "abys pravdu mluvil, jasný sultane! Zde zbraň má!" podává mu dýku.

Amurat po ní sahá: "Přijímám ji," pravil při tom, "abych tě jinou, tebe důstojnější opásal!"

V tom ale se Obilič vymrští, a stopí ocel v prsou Amuratových.

"Allah kérim!" zvolá tento, k zemi se káceje.

"Svatý Sáva a Srbsko!" zahoukne Obilič, meč svůj obnaživ, a odrážeje jím nával strážců sultanových, se všech stran se naň vrhajících.

"Zpátky, junáci!" volá ranami v okamžení takměř posetý, "Ivane! Milane! zpátky! pamatujte na přísahu svou!"

"S Bohem, vojvodo!" křičí Kazančič, nemoha si odepříti radosti té, aby několika Turkům hlavy nezuřázel, a uháněl za Milanem, kterýž hlasitě zvolav: "Byla to dýka tvoje, Bajazete!" koně svého zpět obrátil.

Bajazet sebou trhnul, pustil umírajícího otce, jehož byl potud v náruči držel, k zemi, a poskočiv zkřiknul: "Za nimi, otroci, za nimi!"

Ale hlas jeho zaniknul u všeobecném pobouření, on sám nemohl se ani hnouti ve víru rozdrážděných strážců sultanových. Ne stíhání uhánějí bohatýři k táboru srbskému, kdež zvukové trub bojovníky do boje již zovou.

Co blesk se roznese nyní zpráva ve vojště: "Amurat zabit rukou Obiličovou!" — A vítězoslavně se vznáší jásot k oblakům: "Svatý Sáva a Srbsko!" — Ale i Bisurman hoří po pomstě, a Bajazet lítá od houfu k houfu, vybízeje a zaklínaje Musulmany, aby mstili smrt padišaha svého. Sotva bylo slunce dne 15ho června 1389 na obzoru zplanulo, srazila se obě vojska na poli Kosovu.

IV.

Čirá noc kryje pláň Kosovu; měsíc jen někdy prokmitne ze mraků, a opět se skryje za chmáry, jakoby se po každé zhrozil pohledu na pláň tu. Již druhý den vysouší vichr jižní, od Balkánu vějící, kaluže krve, v důlcích nashromážděné, a ještě potud ji nevysušil. Daleká je to pláň a po celé délce naseto je trupů lidských, co snopů na poli, místy jsou i v kupy nahromaděné; zde i tam se leskne brnění, šavle zpřelámané, pochvy a jiné náčiní válečné; tu je zatknutý bunčuk bisurmanský v zemi, žádný ho nestřeží, barjaktar i paša s celou stráží svou byli polehli, tam drží mrtvola v ledové hrsti ještě prapor, a kdykoli jím vítr zaduje, poznáš v něm vetkáno znamení křiže. — Veliký to hrob, v nějž sklesla sláva srbska, carstvo srbské. Tichopanuje nad hrobem tímto, i ti vlci, jenž zde bohaté slaví hody, ztichli, a jen časem ruší kvakot nočních ptáků dravců to tiché hrobové, kdykoliv totiž tu a tam stojící, požárem i vírem války nezasáhnutý stan vichrem se zedme, a zatřepetá se peruť orlova.

Najednou zavanou tiché vzdechy planinou, pocházejí nedaleko odtud, kde prapor s křížem větrem se zachvívá. Krvavá postava vztyčí se na polo u prostřed trupů; o levé rámě podepřena, protře si pravicí oči, jako člověk, jenž z tvrdého spánku se probouzí; ohlídá se vůkol zrakem nejistým, pátravým; patrnoť, že neví, kde se nachází. Že sotě teprv pomalu vtrokuje v paměť události se stálé, než jej byla ta hlaholná rána na hlavě v mrákotách mezi trupy svalila. Již se polilná jasnost v paměti jeho, vidí v duchu neštěstné bouře bisurmanské valiti se přes Balkán, aby překotily carstvo srbské, vyhladily víru Kristovu, strhaly kříže s chrámů posvátných víry pravoslavné, a vztknuti na ně znak Islámu, polumésíc svůj; vidí v duchu, kterak národ srbský na volání cara svého Lazara povstal, aby ochránil vlast svou, víru svou a chrámy své, vidí, kterak se srazila obě vojska na poli Kosovu, vidí, kterak zápasilo s obou stran se zuřivostí velikou. Turci bojovali, aby pomstili smrt padišaha svého Amurata, jejž byl rek srbský Miloš Obilič, obětovav se za vlast svou a národ svůj, před stanem jeho, uprostřed stráží jeho skolil. Srbové bojovali, aby obhájili co nejdražšího člověku, víru a vlast svou. Po tři dni válčeno bylo, konáno činů slavných, hrdinských; již počali ustupovati Turci, ti vrazi víry Kristovy, an tu vojvoda srbský Vuk Brankovič, vlast svou, Boha svého zradiv, se zástupy svými k Turku přešel. Jesu Kriste! vše ztraceno! hynou, marně hynou rekové srbští; hynulo a hyne Slovanstvo zradou vlastních synů svých! Toto vše tane na mysli raněnému bojovníku, všechny události tyto přeletí duše jeho takměř jedním mžikem i vyrazí ze sebe ryk zoufalosti, že daleko se rozlehne bolestně vykřiknutí po pláni; zavýjou vlci, zakrákorají ptáci dravci, vyděšeni od hodů svých tímto nenadálým hlasem lidským.

Bojovník sklesne k zemi zpět, ruce jeho se zaryjí v prsa, jakoby brániti chtěly, by se tato nerozskočila bolestí; najednou v něm zplane myšlénka jiná, mane se vymrštiti vzhůru, ohlíží se vůkol zrakem palčivým, s ústy na polo otevřenými, utkví zrak jeho na praporu kříže, poskočí, vyrazivze sebe ryk vítězoslavný, sklesne před praporem, líbá dřevce, na němž prapor upevněn jest, s vroucností, jakovou lid zbožný líbá ostatky svaté. Rána na hlavě počne opět krvácetí, bojovník však nepozoruje ničeho, necítí ničeho; kloní se k mrtvole praporečníka, líbá zsinalá ústa jeho.

"Věrný bratře, šťastný bojovníče!" mluví při tom, "neopustils ani v smrti svěřený ti klenot posvátného Srbska; nepotrvá národ pravoslavný na věky v otroctví Musulmanů, ale jako v tvé ledové hrsti prapor kříže vysoko se dme, povstane národ z hrobu poroby, a kříž svatý zplane jasně nad polměsícem Bisurmanů, těch synů čertových. Tys, bratře, zachoval pevnou zástavu budoucnosti naší, žehnejž ti za to na věčnosti Bůh a svatí i světice jeho!" Skloní se ještě jednou k mrtvole, a políbiv čelo i ústa, snaží se vyměknouti prapor i s dřevcem hrsti ledové; ale pevně jej svírá tato, nebylo možná, ohnouti jí prsty; zamyslil se bojovník.

"Ne, nikoli!" mluvil po chvíli zticha k sobě, "byť i v smrti, nezmrzačím ruku tu, která nám zachovala klenot náš," a napolo obnaženou dýku zastrčiv, povstal, a odepínal prapor od dřevce. "Nemohu jinak," mluvil při tom, "musím se dotknouti nehodnou rukou svou posvátného znamení toho! Avšak lépe, když se ho dotkne ruka křesťanská, když jej ukryjí ňádra křesťanská, než aby jej zprznilo dotknutí Bisurmana." Odepnuv ode dřevce prapor, a svinuv ho, schoval jej za kyrys šupinatý, i povzdychne hluboce, jakoby těžká starost svalena byla se srdce jeho. Nyní teprv pociťuje bolest palčivou od rány na hlavě, cítí krev po skráních v krůpějích kanouti, a duševního nadšení zproštěn, pociťuje slabost tělesní, chvějí se kolena pod ním, i musí si na zemi pohověti, nechce-li, by poznovu v mrákotách mezi trupy se svalil. Vyňav z torby, přes levé rameno mu visící, šat hedvábný, kořist to prvního dne bitvy, kdy vítězným jásotem ku předu postupovali Srbové, zavazoval si ránu na hlavě; umdlen pak položil se zcela na zem.

Nedlouho však takto sobě ho-

vší, snadné zvuky jako dupot koňský rozháší vítr planinou; bojovník na zemi leže, byť je již zaslechl dříve, nedá se lostaly na pevných vichru sil k místu tomu, proto byl již dříve v naslouchání pozdvihl hlavu, a opět tiskne ucho k zemi, rychlejší a jistější to posluchyni, nežli i vichr sám. Zvukové ti najednou utichli.

"Což vstávají mrtví z hrobů," mluvil k sobě bojovník polohlasitě, "anebo se to vracejí zpět s hanou svého Bisurmana, ti psi synové!"

A opět je slyšeti temné dunění zemi, kříž křížem po pláni, blíží se vždy více k místu, kde bojovník na zemi leže naslouchá, již je lze poznati, že to zavelká tlupa jezdců po pláni, mrtvolami poseté, se prohání. Nepohnut leží bojovník na zemi, co mrtvola, jen ruce jeho ohmatávají dýku, poslední mu pozůstalou zbraň, nuž meč mu byl z hrsti vypadl, když poslední den bitvy, zasáhnut jataganem tureckým, v mrákotách mezi trupy se kácel. Ale nedaleko od něho se leskne jatagan turecký práce damašské, i chopí se ho pravicí a v levici dýku zevřev, očekává takto ozbrojen každou případnost, již Bůh dá.

"Přeslýchám," mluví k sobě, že třikráte umyje ruku svou v krvi pohanské, abych ji očistil od skvrny, jaková na ní lpí dotknutím — se zbraně bisurmanské."

Dupot koňský nebyl již daleko, bylo již i slyšet zvonění zbraně o sedla na okraji kovovými šupinami pobitá; najednou utichlo vše, jezdcové stanuli, ale hlasný ryk se rozlehl krajinou, a trvalo dlouho, nežli i poslední dohlas zanesl vichr na pláň dalekou. Vytí vlků a krákot ptáků dravců odpověděly ryku tomuto.

Bojovník se na polo vztýčil, zíral v krajinu, odkud byl ryk zazněl, jakoby chtěl proniknouti zírou noční tmu, ale marně. Utichlo posléze vše, bojovník svěsil hlavu, jako člověk, jenž zklamán jest v naději své.

"Nerozeznal jsem zvuky ty," podotknul, "a přece to nebyli zvukové bisurmanští —"

Znova se rozlehl ryk, stejný předešlému, po pláni, bojovník zapomena na všechnu slabost svou, vymrštil se vzhůru, odpovídaje rykem podobným. Zajásali jezdcové, i slyšeti, kterak ouprkem uhánějí k bojovníku.

"Svatý Sáva a Srbsko!" volá tento rykem válečným bitvy poslední, máchaje při tom jataganem nad hlavou, zařízse najednou, pohlíží okamžik na ocel turecký, odhodí ho pak s opovržením od sebe, zastrčí i dýku do pochvy.

"Nezbyl jediný já z bojovníků Srbských," volá radostně v před pokročiv, "zbylo ještě semena dosti k rozsetí mstitelů pro věky budoucí. Svatý Sáva a Srbsko!" volá opět, když jezdcové již co neviděť před ním stanuli.

"Hoj! Milan Topličanin!" vzkřikne radostně vůdce jezdců, nahnuv se přes koně a poznav bojovníka; průvodcové jeho, uslyševše jmeno to, zajásali.

Vůdce skočil s koně, a leželi sobě s bojovníkem v náruči.

"Milane!" "Ivane!" — "Věrný bratře!" bylo slyšeti, když se celovali v mužné tváře. Ale brzo ustoupila radost ze srdce jejich, obou oči se zarosily.

"A tak jsme se tedy shledali," mluví vůdce jezdců, "mezi trupy marně padlých bratrů Srbů?! — Ale blaze jim," doložil, vůkol se ohlížeje, "že zhynuli, nevidí aspoň potupu víry a vlasti. Oj, je jich mnoho, co jich leží na bojišti, že bys je sotva sčítal v několika dnech, a všichni odpočívají na věky; jen tebe, Milane, vydala smrt z objetí svého". —

"A protos se vrátil na bojiště zpět," táže se Milan s jemnou předhůrkou, "abys —?"

"Ne, nikoli," odpoví tento kvapně, "vždyť jsem viděl, kterak každý bojoval až do posledního dechnutí svého, ale" — i ohlíží se vůkol — "přišel jsem, abych" — tu zočil bunčuk bisurmanský, a nedaleko něho prázdnou žerď od praporu v ledové hrsti praporečníka povznešenou.

"Běda nám, běda Srbsku na vždy, na věky!" zalkal, "prapor posvátný, jediná to zástava budoucnosti naší v moci Musulmanů, vše ztraceno!"

(Dokončení bude.)

Předplačte se na Pokrok Západu, nejlacinější při své velikosti český list ve Spoj. Státech.